

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN VERİ TOPLAMA ARAÇLARINI DOLDURMALARI HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ

Doktora Öğrencisi, Hayriye ŞAHAN
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
hayriyeesahan@gmail.com
ORCID: 0000-0001-6886-9181

Doktora Öğrencisi, İlay Sultan ÇÖL
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
ilaycol@gmail.com
ORCID: 0000-0003-2838-4352

Prof. Dr. Çavuş ŞAHİN
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
csahin25240@yahoo.com
ORCID: 0000-0002-4250-9898

Prof. Dr. Mehmet Kaan Demir
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
mkdemir2000@gmail.com
ORCID: 0000-0001-8797-0410

Araştırma Makalesi

Geliş Tarihi: 18.04.2026

Revize Tarihi: 30.05.2026

Kabul Tarihi: 25.06.2026

Atıf Bilgisi: Şahan, H., Çöl, İ., Şahin, Ç. ve Demir, M. K. (2026). Sınıf öğretmenlerinin veri toplama araçlarını doldurmaları hakkındaki görüşleri. *Ahi Bilge Eğitim Dergisi (ABED)*, 7(1), 1-20.

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, sınıf öğretmenlerinin veri toplama araçlarını doldurma sürecine ilişkin görüşlerini anlamak, mevcut durumu değerlendirmek ve süreci daha kolay hale getirmeye yönelik önerileri ortaya koymaktır. Araştırma, 2024-2025 eğitim-öğretim yılında Çanakkale İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı merkez ve ilçe devlet okullarında görev yapan, farklı sınıf düzeyleri ve kıdem seviyelerine sahip 30 sınıf öğretmeni ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin görüşleri, nitel veri analiz yöntemlerinden içerik analizi ile çözümlenmiştir. Araştırma sonuçları, veri toplama araçlarının doldurulmasında en önemli faktörün, araçların yapısal özellikleri olduğunu göstermektedir. Katılımcılar, soruların anlaşılır ve kısa olması gerektiğini vurgulamış, açık ve net ifadelerin süreci kolaylaştırdığını belirtmiştir. Bunun yanı sıra, öğretmenlerin araştırmaya katkı sağlama isteği, veri toplama sürecinde önemli bir motivasyon kaynağı olarak öne çıkmıştır. Katılımcılar, araştırmalara samimi ve olumlu bir tutumla yaklaştıklarını ifade etmiş; dürüst yanıt verme eğilimlerinin, yanlış bilgi vermekten kaçınma hassasiyetleriyle ilişkili olduğunu dile getirmişlerdir. Öğretmenlerin araştırmalara katılım kararını etkileyen çeşitli faktörler olduğu tespit edilmiştir. Özellikle, anketlerin etkili kullanımı ve uygun bir uygulama ortamının sağlanmasının katılımı artırdığı belirlenmiştir. Ancak, veri toplama sürecinde zaman yönetimi sorunları ve okul ortamlarının yetersizliği, süreci olumsuz etkileyen faktörler arasında yer almaktadır. Katılımcılar, veri toplama araçlarının daha kullanıcı dostu hale getirilmesi gerektiğini ifade etmiş; form düzeninin görsel olarak iyileştirilmesi, soruların kısa ve hedefe odaklı olması gibi unsurların sürecin daha verimli ve olumlu değerlendirilmesine katkı sağlayacağını belirtmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: sınıf öğretmeni, veri toplama araçları, veri toplama süreci, olgubilim.

CLASSROOM TEACHERS' VIEWS ON FILLING IN DATA COLLECTION TOOLS

ABSTRACT

The aim of this study is to understand the opinions of classroom teachers regarding the process of filling out data collection tools, to evaluate the current situation and to present suggestions to make the process easier. The research was conducted with 30 classroom teachers with different grade levels and seniority levels, working in central and district public schools affiliated to the Çanakkale Provincial Directorate of National Education in the 2024-2025 academic years. The study used the phenomenology design, one of the qualitative research methods. The semi-structured interview form prepared by the researchers was used as the data collection tool. The opinions of the classroom teachers participating in the study were analyzed with content analysis, one of the qualitative data analysis methods. The research results show that the most important factor in filling out the data collection tools is the structural features of the tools. The participants emphasized that the questions should be understandable and short, and stated that clear and

concise expressions facilitated the process. In addition, the teachers' desire to contribute to the research stood out as an important source of motivation in the data collection process. The participants stated that they approached the research with a sincere and positive attitude; they stated that their tendency to give honest answers was related to their sensitivity to avoid giving false information. It has been determined that there are various factors that affect teachers' decision to participate in research. In particular, it has been determined that effective use of surveys and provision of a suitable application environment increase participation. However, time management problems and inadequacy of school environments during the data collection process are among the factors that negatively affect the process. Participants stated that data collection tools should be made more user-friendly; they stated that elements such as visual improvement of the form layout and short and targeted questions would contribute to a more efficient and positive evaluation of the process.

Keywords: classroom teacher, data collection tools, data collection process, phenomenology.

Giriş

Çağımızda, problem çözebilme becerisi üzerine inşa edilen bir toplumun yetiştirilmesi ve güçlendirilmesi, tüm dünyada olduğu gibi Türkiye için de temel bir amaç olarak görülmektedir. Küresel dünyada bilimsel düşünebilme yeterliliğine sahip insan gücünün yetiştirilmesi, sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması için önem arz etmektedir. Bu noktada ulusal ve uluslararası kültürel sermaye gücünün artırılmasında, toplum habitusunun uluslararası bilimsel araştırmalara dayanan gelişmelerde görünürlüğünün sağlanması hedeflenmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2024). Çağımız bilgi toplumunda bilgi, beceri ve yeterliliğe sahip birey tanımlanırken, bilimsel bilgiye ulaşma ve analiz etme, ihtiyaca yönelik bilgiyi ayırt edebilme, kum saati yöntemine uygun hiyerarşiyi kullanabilme, araştırma sürecini, sosyal yapılandırıcılığa uygun olarak gerçekleştirebilme özellikleri temel betimlemeler olarak kullanılmıştır. Yenilikçi bir toplum için, bu anlayışa sahip bireylerin yetişmesi ana hedeftir. Bu sebeple, Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından benimsenen ulusal eğitim felsefemiz, üretim, tasarım ve beceri odaklı bireylerin yetirilmesi (MEB, 2018). Bu süreçte, öğrencilere sağlanan uygun fırsatlar, bilimsel süreç becerilerinin kazandırılmasında büyük önem taşımaktadır. (MEB, 2024). Eğitim sürecinde yenilikçi yaklaşımlar benimsenerek öğrencilerin aktif katılımını destekleyen öğretim yöntemleri ön plana çıkmaktadır. Bu durum, öğretmenlerin eğitimde kullanılan yöntem ve süreçlere olan bakış açılarını da şekillendirmekte ve veri toplama süreçlerine yönelik tutumlarını etkilemektedir. Öğretmenlerin veri toplama süreçlerine ilişkin tutumları, yapılan akademik çalışmalara ilişkin duygu, düşünce ve tutumları ile paralellik göstermektedir.

Eğitim sistemimizin analitik düzlemde uluslararası eğitim anlayışını yakalayabilmesi, perspektifi genişletebilmesi ve uygulanabilirliği, öncelikle öğretmenlere bağlıdır (Çiğdem, 2024). Öğretmenlerin bilimsel araştırmalara yönelik verdikleri önem, ilgi, merak düzeyleri ile bakış açıları göstermektedir. Saha çalışmalarında öğretmenlerin araştırmaya katılım konusundaki tutum ve davranışları, veri toplama araçlarını yanıtlamada etkili olmaktadır. Bu nedenle, bilimsel verilerin toplanma süreci, özellikle sınıf öğretmenlerinin sahada yaşadıkları sorunların ortaya konulması, ihtiyaçların belirlenmesi ve mevcut eksikliklerin giderilmesi noktasında ilgililere yol göstermektedir. Veri toplama süreci, araştırma sorularına yanıt bulmak amaçlayan, birbiriyle bağlantılı bir dizi etkinliği içeren ve nitelikli bilgilerin elde edilmesini hedefleyen bir süreçtir. Bu süreçte, hangi tür verilerin toplanacağına karar verilmesi, veri toplama araçlarının geliştirilmesi ve sürecin etik kurallara uygun bir şekilde yürütülmesi bu sürecin önemli bir parçasıdır (Creswell, 2012). Bu nedenle, veri toplama süreci yalnızca bilgi edinmekle sınıflı kalmayıp, araştırmanın bütün adımlarında bütüncül ve sistematik bir yaklaşım gerektirir. Araştırmalarda problemin yer aldığı sosyal, psikolojik, kültürel, demografik ve fiziksel özellikler göz önünde bulundurularak; örneklemin belirlenmesi, verilerin toplanıp kaydedilmesi, veri toplama sürecinde karşılaşılan problemlerin çözülmesi ve verilerin güvenli bir şekilde saklanması gibi aşamalar döngüsel bir yapıda gerçekleştirilir (LeCompte ve Goetz, 1984).

Bilimsel araştırmalar gerçekleştirilirken, doğru ve güvenilir verilerin toplanması en önemli aşamadır. Ancak veri toplama sürecinde çeşitli zorluklarla karşılaşmaktadır. Bu zorluklar, araştırmanın kalitesini ve güvenilirliğini doğrudan etkilemektedir. Araştırmanın geçerliliği ve güvenilirliğinin sağlanmasında, veri toplama sürecinde karşılaşılabilecek olası sorunların önceden öngörülmesi ve bu sorunlara yönelik çözüm yollarının geliştirilmesi büyük önem taşır. Bu noktada, araştırma örnekleminde yer alan katılımcılara ulaşma ve araştırmaya katılımlarını sağlama konusunda

zorluklar yaşanabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Bu nedenle güvenilirliği sağlamak ve bu tür sorunların üstesinden gelmek için etkili stratejiler geliştirilerek araştırmanın kalitesi artırılmalıdır. Veri toplama sürecinde karşılaşılan farklı alanlardaki güçlükler, araştırmanın her aşamasında ortaya çıkabilmektedir. Bu güçlükler arasında ilk olarak, örneklem seçimi ve erişilebilirlik konusundaki zorluklar öne çıkmaktadır. Örneklem seçimi, verilerin temsil gücünü doğrudan etkileyen önemli bir unsurdur. Özellikle geniş ve çeşitli popülasyonlarda, örneklem oluşturma sürecinde katılımcılara ulaşma zorlukları önemli bir engel teşkil edebilir. Örnekleme ulaşmadaki bu tür zorluklar, araştırmanın geçerliliği ve bulguların güvenilirliği üzerinde olumsuz etkiler yaratabilir (Creswell, 2014). Ayrıca, örnekleme alınan grubun belirli bir coğrafi bölgeye veya demografik bir özelliğe sınırlı olması, araştırma sonuçlarının genellenebilirliğini sınırlayabilir. Veri toplama yöntemleri ve katılımcı yanlılıklarına ilişkin yaşanan güçlükler arasında özellikle dikkat çeken durum, kendini bildirme esasına dayalı anket ve mülakatlar sırasında sosyal onay ya da hatırlama gibi katılımcı yanlılıklarının görülebilesidir. Katılımcılar, yanıtlarında kendi davranışlarını veya görüşlerini idealize ederek gerçeği yansıtmayabilir; bu durum da verilerin doğruluğunu olumsuz etkileyebilir (Fowler, 2014). Bunun yanı sıra, bazı katılımcılar kişisel bilgilerini paylaşma konusunda tereddüt gösterebilir, bu da veri toplama sürecinin yavaşlamasına neden olabilir.

Bir araştırmanın başlangıcında nitelikli veri toplayabilmenin önemi, zaman ve kaynakların korunması ile paraleldir. Zaman yönündeki güçlükler ise veri toplama sürecini zorlaştıran bir başka önemli faktördür. Araştırmada kullanılan yüz yüze mülakatlar gibi veri toplama araçlarının mesai saatleri içerisinde uygulanması katılımcılarda isteksizlik ve niteliksiz verilere erişime neden olmaktadır (Bryman, 2016). Bu nedenle, veri toplama sürecinde karşılaşılan zaman yönetimi sorunları, araştırmanın verimliliğini ve güvenilirliğini doğrudan etkileyebilir. Teknolojik ve altyapı sorunlarına ilişkin yaşanan güçlükler ise özellikle büyük ölçekli veri toplama çalışmalarında karşılaşılan yaygın bir sorundur. İnternet bağlantısındaki aksaklıklar, veri toplama araçlarının uyumsuzluğu veya depolama alanlarındaki yetersizlikler, sürecin aksamasına neden olabilir (Denscombe, 2017). Bunun yanı sıra, çevrim içi anket ve veri toplama araçlarına bazı demografik gruplar tarafından erişilememesi, veri toplama sürecinde aksaklıklara yol açabilir. Dil ve kültürel farklılıklar açısından yaşanan güçlükler ise evrenin farklı coğrafyalarda seçilen ulusal ve uluslararası araştırmalarda karşımıza çıkmaktadır. Bu araştırmalar, farklı kültürlerden veya dil gruplarından katılımcıların yer aldığı uluslararası çalışmalara dönüşebilmektedir. Bu durum, dil bariyerleri ve kültürel farklılıklar nedeniyle veri toplama sürecini daha zorlu hale getirebilir. Dilin doğru ve eksiksiz bir şekilde aktarılması, katılımcıların kültürel bağlamlarına uygun yanıtlar vermesini zorlaştırabilir (Heffernan ve Richards, 2019). Bu durum, veri toplama sürecinde katılımcıların soruları yanlış anlamasına veya kendi kültürel perspektiflerinden farklı yorumlamasına yol açarak verinin geçerliliğini ve güvenilirliğini olumsuz etkileyebilir.

Veri toplama sürecinde karşılaşılan temel engellerden biri de etik meselelerdir. Katılımcıların mahremiyetine özen göstermek, paylaşılan bilgilerin gizliliğini sağlamak gibi etik prensipler, süreci zorlaştırabilir. Etik kurallara uygun hareket etmek ve katılımcı onayını almak, araştırmacılara rehberlik etse de bu süreç, veri toplama süresinin uzamasına veya kapsamın daralmasına neden olabilir (Saunders, 2019). Yaşanılan zorluklar karşısında, araştırmacılar veri toplama sürecinde çeşitli yöntemler kullanarak geçerli ve güvenilir bilgilere ulaşmaya çalışmaktadır. Bu bağlamda, araştırmacının etik kurallara uygun hareket etmesi ve katılımcıların mahremiyetini koruyacak önlemleri alması büyük önem taşımaktadır. Veri toplama aşamasında, araştırmacının tutumu, üslubu ve davranışlarıyla kurduğu etkileşimler sayesinde beden dili, ses tonu ve sözsüz tepkiler gibi unsurlar daha ayrıntılı ve gerçekçi veri elde edilmesini sağlar. Bu süreçte, araştırmanın kapsamını mümkün olduğunca geniş bir şekilde sunmak ve katılımcılardan ne beklendiği konusunda açık bir iletişim kurmak önemlidir. Ancak, katılımcıların veri toplama sürecinde araştırmaya katılmaya yönelik isteksizlikleri, araştırma konusunun geçerliliği üzerinde etki yaratabilmektedir. Veri toplama sırasında, katılımcının zaman yönetimi ve elde edilen verilerin analizi, ulaşılan bilginin yoğunluğu nedeniyle titizlik gerektirmektedir (Swanson, 2007). Veri toplama sürecini planlarken, sürenin bir ders saatini aşmaması ve eğitim-öğretim sürecini aksatmamasına özen gösterilmelidir (MEB, 2020).

Eğitim alanında veri toplama güçlüklerine yönelik olarak, okul ortamlarında araştırma yapılmasına ilişkin çeşitli zorluklar karşımıza çıkmaktadır. Araştırmacılar, genellikle çocuklardan, öğrencilerden, ailelerden ve öğretmenlerden veri toplamak amacıyla okul ortamlarını tercih etmektedir. Okul ortamları; öğrenciler, veliler, öğretmenler ve çevre hakkında sosyo-ekonomik ve bağlamsal bilgiler sunması, müdahale programlarının kolayca uygulanabilmesi, hem kuşak araştırmaları hem de kesitsel veri toplama için uygun bir zemin oluşturması gibi avantajlar sağlamaktadır (Smit, Zwart, Spruit, Monshouwer ve Van Ameijden, 2002). Ancak, okul temelli araştırmaların bazı dezavantajları da bulunmaktadır. Araştırmacılar, hazırlık, veri toplama ve analiz süreçlerini planlama, sürecin koordinasyonunu sağlama, düşük katılım oranları ve bulguların genellenebilirlik sınırları gibi çeşitli zorluklarla karşılaşabilmektedir (Smit vd., 2002; Taylor ve Owen, 2021). Eğitim ortamlarındaki paydaşların araştırmalara katılımının teşvik edilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu tür araştırmalarda, okul yönetimi ve öğretmenler araştırmacının en önemli işbirlikçileri arasında yer almaktadır. Araştırmacının okul ile kuracağı etkili ilişkiler, veri toplama sürecini hızlandırmak ve kolaylaştırmak açısından büyük fayda sağlayabilir (Taylor ve Owen, 2021). Bu bağlamda, araştırmacıya okul yönetimi ve öğretmenlerle resmi fakat samimi bir ilişki geliştirmesi, araştırma sürecine katılımlarını teşvik etmesi ve motivasyonlarını artıracak destekler sunması önemlidir (Bayram Gülaçtı ve İplikçi, 2021). Etkili işbirliği, hem araştırma sürecinin verimli olmasını hem de katılımcıların sürece olan güvenini artırır.

Eğitim ortamlarında yapılacak araştırmalarda, araştırmacının ilk olarak hedef katılımcılara kendisini ve araştırmasını açık ve anlaşılır bir şekilde tanıtmaları gereklidir. Araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden katılımcılar için gizliliği sağlayacak uygun bir ortam oluşturulmalı ve veriler bu çerçevede toplanmalıdır. Araştırmanın tanıtımı sırasında, sürece yönelik olası endişelerin giderilmesi ve kişisel ile kimlik belirleyici bilgilerin kullanılmayacağına dair güvence verilmesi büyük önem taşır. Katılımcıların sürece katılım konusunda rahat hissetmelerini sağlamak, araştırmanın başarısı için kritik bir faktördür. Verilerin okul ortamında toplanması planlanıyorsa, araştırmacının okul yönetimi ve ilgili öğretmenlerle iletişime geçerek araştırma için uygun bir alan belirlemesi gerekir. Bununla birlikte, okul ortamı, laboratuvar gibi daha kontrol edilebilir ortamlara kıyasla öngörülemez dinamikler içerebilir ve bu durum veri toplama kalitesini etkileyebilecek zorluklara yol açabilir (Plummer vd., 2014). Bilimsel araştırmalara ve eğitim araştırmalarına ilişkin literatür incelendiğinde, yapılan araştırmaların veri toplama süreçlerini öğretmenlerin gözünden değerlendiren herhangi bir çalışmaya rastlanmamaktadır. Genellikle, öğretmenlerin eğitim araştırmalarına ilişkin görüşleri ve yaşanan sorunlar yönelik çalışmalar göze çarpmaktadır (Bas ve Kıvılcım, 2017; Ekiz ve Yiğit, 2012). Bu sebeple, literatürde sınıf öğretmenleri açısından bilimsel araştırma sürecinde veri toplama araçlarını doldurma sırasında yaşanan güçlüklerle ilişkin araştırma eksikliği olduğu görülmektedir. Bu kapsamda mevcut araştırma, sınıf öğretmenlerinin veri toplama araçlarını doldurma sürecine ilişkin görüşlerini anlamak, mevcut durumu değerlendirmek ve bu sürecin daha kolay hale getirilmesine yönelik öneriler sunmak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Öğretmenlerin, veri toplama araçlarını doldurma kararında etkili olan faktörlere yönelik görüşleri nelerdir?
2. Öğretmenlerin, veri toplama araçlarındaki sorulara verilen objektif ve samimi olmayan cevaplara yönelik görüşleri nelerdir?
3. Öğretmenlerin, araştırmaya katılım kararında etkili olan sebeplere yönelik görüşleri nelerdir?
4. Öğretmenlerin, veri toplama araçlarını doldurma sürecinin mevcut öğretim ortamına etkilerine yönelik görüşleri nelerdir?
5. Veri toplama araçlarının doldurulması esnasında öğretmenlerin karşılaştığı zorluklar nelerdir?
6. Gelecekteki araştırmalarda öğretmen katılımını arttırmaya yönelik öğretmenlerin önerileri nelerdir?
7. Veri toplama araçlarının doldurulmasını kolaylaştırmak için yapılacak düzenlemelere ilişkin öğretmenlerin önerileri nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın modeline, çalışma grubuna, verilerin toplanmasına ve verilerin analizine ait bilgiler yer almaktadır.

Araştırma Modeli

Bu araştırma, sınıf öğretmenlerinin veri toplama araçlarını doldurmaları hakkındaki görüşlerini belirlemeyi amaçlayan nitel bir çalışmadır. Bu amaca yönelik olarak öğretmenlerin düşüncelerinin saptanması amacıyla görüşme tekniği kullanılmıştır. Bu bağlamda, sorulara yanıt aranırken problemin sebep-sonuç ilişkileri çerçevesinde ayrıntılı bir şekilde incelenmesi hedeflenmiştir. Araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim deseni kullanılmıştır. Nitel araştırma yöntemi, sosyal olguların içinde bulundukları çevrede incelenmesine öncelik tanıyan ve kuram oluşturma üzerine temellendirilen bir yaklaşım olarak tanımlanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Olgu bilim deseni, katılımcıların belirli bir olguyu nasıl deneyimlediklerinin anlaşılmasına odaklanır (Creswell, Hanson, Clark Plano ve Morales, 2007). Olgubilim deseni, sınıf öğretmenlerinin veri toplama araçlarını doldurma sürecine yönelik bireysel deneyimlerini, algılarını ve bu süreç ile ilgili anlamlandırmalarını derinlemesine inceleyebilmek amacıyla tercih edilmiştir. Bu nedenle araştırmada verilere ulaşılmasını sağlayan çalışma grubunu “sınıf öğretmenleri”, ele alınan olguyu ise “veri toplama araçlarının doldurulması” oluşturmaktadır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2024-2025 eğitim-öğretim yılında Çanakkale İl Milli Eğitim Müdürlüğü’ne bağlı merkez ve ilçe devlet okullarında, farklı sınıf düzeylerinde görev yapan ve çeşitli kıdem seviyelerine sahip 30 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada amaçlı örnekleme türlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme yöntemi, önceden belirlenmiş bazı önemli ölçütleri karşılayan tüm durumların incelenmesini ve değerlendirilmesini amaçlamaktadır (Patton, 2014). Bu araştırmanın ölçütü “Çanakkale il ve ilçelerdeki sınıf öğretmenleri” olarak belirlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, 22’si kadın ve 8’i erkek olmak üzere toplam 30 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Katılımcıların 12’si 1-25 yıl arasında, 18’i ise 26-41 yıl arasında mesleki kıdeme sahiptir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada, veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme soruları hazırlanırken konuyla ilgili alanyazın taranmış, sınıf öğretmenleriyle görüşülerek taslak sorular oluşturulmuş ve Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Temel Eğitim Bölümünde görev yapan üç öğretim üyesinin görüşleri alınmıştır. Uzmanların değerlendirmeleri doğrultusunda soruların kapsamı, dil ve ifade yapısı incelenmiş ve gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Veri toplama aracının geçerliğini desteklemek amacıyla, sorular araştırma amacına uygun olarak yeniden düzenlenmiş ve alanyazındaki temel kavramlarla uyumu sağlanmıştır. Ulaşılan bilgiler doğrultusunda, literatüre uygun şekilde 7 görüşme sorusu hazırlanmıştır. Araştırmanın geçerliğini artırmak amacıyla, veri toplama süreci boyunca sınıf öğretmenlerinin ifadeleri doğrudan ve olduğu gibi ele alınmıştır. Verilerin iç tutarlılığını sağlamak amacıyla kodlama sürecinde bağımsız araştırmacılar tarafından çapraz kontrol yapılmış ve kodlama uyumu test edilmiştir. Kodlama uyumunun yüksek olması, araştırmanın güvenilirlik düzeyini artırmıştır. Buna ek olarak, veriler ve analizler arasında tutarlılığı sağlamak amacıyla uzman bir araştırmacının görüşleri alınarak analiz süreci gözden geçirilmiştir. Görüşme soruları çerçevesinde 30 tane yarı yapılandırılmış görüşme formu analiz edilmiştir. Araştırmaya katılım sağlayan sınıf öğretmenlerinin veri toplama araçlarını doldurmaları hakkındaki görüşleri nitel veri analiz yöntemlerinden içerik analizi ile çözümlenmiştir. İçerik analizi, verilerin belirli bir disiplin çerçevesinde sistematik olarak kodlanıp kategorilere ayrılmasıyla gerçekleştirilen bir analiz yöntemidir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, F. 2022). Elde edilen bilgiler doğrultusunda sonuçlara uygun biçimde kodlama ve temalandırma yapılmıştır. Araştırmada ulaşılan verilerin geçerlik ve güvenilirliğini sağlamak amacıyla öğretmenlerin ifade ettiği görüşler, herhangi bir değişiklik yapılmadan tırnak içerisinde sunulmuştur. Görüşleri birebir aktarılan sınıf öğretmenleri ise “Ö1, Ö2, Ö3...” şeklinde kodlanmıştır. Ayrıca, araştırmanın iç geçerliğini artırmak için veriler uzman bir araştırmacı tarafından incelenmiş ve kodlamalar arası uyum değerlendirilmiştir. Güvenirliği sağlamak amacıyla katılımcı doğrulaması yöntemi kullanılmış, belirlenen temaların öğretmen görüşleriyle tutarlılığı kontrol edilmiştir.

Araştırma Etiği

Bu çalışmada bilimsel araştırma ve yayın etiği kurallarına uyulmuştur. Yararlanılan tüm kaynaklar uygun biçimde belirtilmiş olup etik dışı herhangi bir uygulamaya yer verilmemiştir.

Etik Kurul İzni

Kurul adı: .Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Rektörlüğü Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Etik Kurulu

Karar tarihi:13.01.2025

Belge sayı numarası: E-84026528-050.99-2500010191

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde sınıf öğretmenlerinin veri toplama araçlarını doldurmaları hakkındaki görüşleri araştırmanın alt problemlerine dayalı olarak sunulmuştur. Araştırma süresince sınıf öğretmenleri tarafından birden fazla görüşün paylaşıldığı görülmektedir. Bu nedenle tablolarda yer alan frekans değerleri görüş sayısını belirtmektedir.

Veri Toplama Araçlarının Doldurulmasında Etkili Olan Faktörlere Yönelik Bulgular

Tablo 1’de araştırmanın birinci alt amacı olan “Veri toplama araçlarını doldurma kararınızda etkili olan faktörler nelerdir?” sorusuna ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 1

Veri Toplama Araçların Doldurulmasında Etkili Faktörler

Tema	Alt Tema	Kod	f
Destekleyici Unsurlar	Araçların Yapısal Özellikleri	Soruların anlaşılabilir olması	10
		Soruların kısa ve öz olması	9
		Araştırma konusunun anlaşılır olması	2
		Veri toplama araçlarının tasarımının sade olması	2
	Araştırma ve Geliştirme	Araştırmaya katkı sağlama	14
		Eğitim sistemi aksaklıkların aktarılması	4
		Uygulanabilir stratejilerin geliştirilmesi	2
		Eğitim sistemindeki değişimlerin takip edilebilmesi	2
	İnsan İlişkileri ve Profesyonel Yeterlilik	Araştırmacının iletişim ve ilişki yönetimi	5
		Katılımcının konuya hakimiyeti	2
		Araştırmacının desteklenmesi	1
		Araştırma konusuna ilişkin açıklama yapılması	1
	Katılım Motivasyonu	Araştırma konusuna ilgi duyulması	3
		Katılımcının konuya ilişkin bilgi düzeyi	2
		Akademik çalışmalara saygı duyulması	2
Engelleyici Unsurlar	Araçların Yapısal Özellikleri	Veri toplama araçlarının uzunluğu	4
		Punto boyutu	1
	Veri Kalitesi	Geçerlilik ve güvenilirlik sorunu	3
		Geri bildirim eksikliği	1
	Zaman Yönetimi	Zamanın kısıtlı olması	5
		İş yükünün fazla olması	2
	Psikolojik Unsurlar	Fiziksel yorgunluk	2
		Psikolojik yorgunluk	1

Tablo 1’de elde edilen veriler incelendiğinde, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin veri toplama araçlarının doldurulmasına ilişkin etkili olan faktörlere yönelik destekleyici unsurlar teması; “Araçların yapısal özellikleri” (f:23), “Araştırma ve geliştirme” (f:22), “İnsan ilişkileri ve profesyonel yeterlilik” (f:9) ve “Katılım motivasyonu” (f:7) olarak dört alt temaya ayrılmıştır. Engelleyici unsurlar teması ise; “Zaman yönetimi” (f:7) “Araçların yapısal özellikleri” (f:5), “Veri kalitesi” (f:4), “ve “Psikolojik unsurlar” (f:3) olarak dört alt temaya ayrılmıştır. Destekleyici unsurlar teması incelendiğinde, araçların yapısal özelliklerine ilişkin faktörlerin etkisinin daha fazla öne çıktığı görülmektedir. Ancak, katılımcıların araştırma ve geliştirmeyi etkileyen faktörlere dair paylaştığı

görüşlerin frekans değerleri de dikkat çekicidir. Veriler incelendiğinde, katılımcıların veri toplama araçlarının doldurulmasını kolaylaştıran destekleyici unsurlar arasında özellikle "Soruların anlaşılır olması" (f:10), "Soruların kısa ve öz olması" (f:5) faktörlerini vurguladıkları görülmektedir. Ayrıca araştırma ve geliştirmeye yönelik "Araştırmaya katkı sağlama" faktörü de dikkate değerdir. Aşağıda araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin görüşlerine yer verilmiştir.

(SÖ26): "Kısa net sorular olması ve anlaşılır açık olması etkilidir."

(SÖ15): "Anketin kısa ve öz olması önemli etkidir."

(SÖ30): "İşaretlemeli cevaplar, kısa cümleler ve net olması."

(SÖ14): "Kısa sorulu olması, açık ve net anlaşılır sorular olması, punto boyunun büyük olması etkilidir."

Engelleyici unsurlar teması incelendiğinde, zaman yönetimine ilişkin faktörlerin daha belirgin olduğu görülmektedir. Katılımcılar, özellikle "Zaman yönetimi" alt teması altında "Zamanın kısıtlı olması" (f:5) görüşünü vurgulamıştır. Aşağıda, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin bu konudaki görüşleri yer almaktadır.

(SÖ12): "Tarafıma ulaştırılan tüm veri toplama formlarının doldurmaya çalışıyorum zaman kısıtlaması olmadığı sürece okuldaki diğer işlerimi aksatmadığı sürece."

(SÖ9): "İş, okul yoğunluğunda zaman bulamama soruların uzun ve fazla oluşumunu isteksizlik oluşturmaya etkili faktör."

Doldurulan Veri Toplama Araçlarına Objektif ve Samimi Olmayan Cevapların Verilmesine Yönelik Bulgular

Tablo 2’de araştırmanın ikinci alt amacı olan “Doldurduğunuz veri toplama araçlarında objektif ve samimi olmayan cevaplar verdiğiniz oldu mu, bu durumu nasıl açıklarsınız?” sorusuna ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 2

Doldurulan Veri Toplama Araçlarına Verilen Objektif ve Samimi Olmayan Cevaplar

Tema	Alt Tema	Kod	f
Olumlu Tutum	Katılımcı Tutumu	Dürüst olmanın önemine inanılması	10
		Yanlış bilgi vermekten kaçınılması	7
		Katılımın gönüllülük esasına uygun olması	3
	Katılımcının Sorumluluk Algısı	Veri toplama sürecine katkı sağlanması	9
		Veri kalitesine olumsuz etki etmemek	3
		Araştırmacılara saygı duyma	1
Olumsuz Tutum	Soruların Biçimsel Yapısı	Soru sayısının fazla olması	8
		Soruların anlaşılmasında güçlük	2
	Duyuşsal Tetikleyiciler	Çalışmaların gereksiz görülmesi	4
		Araştırma konusuna ilgi duyulmaması	2
		Katılım zorunlu tutulması	1
		Bilgi düzeyinin düşük olması	1
	Kurumsal Etkileşim	Kurumsal denetim altında hissetme	3
		Kurumların veri toplama yöntemlerine güvensizlik	1
		Objektif olmanın önemsizliği	1
	Gizlilik ve Güvenirlik	Gizlilik ihlali Algısının olması	4

Tablo 2’de elde edilen veriler incelendiğinde, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin doldurulan veri toplama araçlarına objektif ve samimi olmayan cevapların verilmesine ilişkin olumlu tutum teması; “Katılımcı tutumu” (f:20) ve “Katılımcının sorumluluk algısı” (f:13) olarak iki alt temaya ayrılmıştır. Olumsuz tutum teması ise “Gizlilik ve güvenirlilik” (f:7), “Kurumsal etkileşim” (f:5), “Soruların biçimsel yapısı” (f:4) ve “Duyuşsal tetikleyiciler” (f:3) olarak dört alt temaya ayrılmıştır. Olumlu tutum teması incelendiğinde, katılımcı tutumlarına yönelik faktörlerin ön planda olduğu görülmektedir. Veriler incelendiğinde, katılımcılar, veri toplama araçlarına objektif ve samimi olmayan cevapların verilmemesi gerektiğini vurgulamışlardır. Bu görüş, "Katılımcı tutumu" alt teması altında, "Dürüst olmanın önemi" (f:10) şeklinde ifade edilmiştir. Aşağıda, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin bu konudaki görüşlerine yer verilmiştir.

(SÖ4): "Gayet nazik ve zorlama yapmadan yaklaşırsa anketi doldurmak için gönüllü olunabilir doğru objektif cevaplar verilebilir."

(SÖ25): “Olmadı, doldurmuş olmak için doldurmadım hiçbir zaman zaman ve emek harcayan araştırmacı yapan kişilere saygım sonsuz.”

(SÖ29): “Hayır, bu yönden bir cevaplama olmadı cevap vermek istemediğim soruları cevaplamanın doğru olmadığı kanaatindeyim.”

(SÖ16): “Olmadı, yanlış bilgiyi niye vereyim ki! Ankete katılmam.”

Elde edilen veriler incelendiğinde, veri toplama araçlarına verilen objektif ve samimi olmayan cevaplara yönelik olumsuz tutumların, soruların biçimsel yapısından etkilendiği görülmektedir. Bu tutum, "Soruların biçimsel yapısı" (f:10) alt teması altında, özellikle "Soru sayısının fazla olması" (f:8) şeklinde ifade edilmiştir. Aşağıda, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin bu konudaki görüşlerine yer verilmiştir.

(SÖ5): “Evet oldu. Soruların çok uzun ve fazla olması, genel olarak anketin konusu ilgimi çekmemesi nedeniyle boş cevaplar verdim.”

(SÖ3): “Verdim. Çok uzun karmaşık cümleler kullanıyorlar, aynı anlama gelen soruları tekrar soruyorlar; vaktim çok sınırlı.”

(SÖ16): “Oldu. Acele cevaplama gerektiğinde hızlıca işaretleyip geçerim çünkü çok uzun. Zamanım olduğunda daha objektif cevaplar verdim.”

Araştırmaya Katılım Kararında Etkili Olan Sebeplere Yönelik Bulgular

Tablo 3'te araştırmanın üçüncü alt amacı olan “Araştırmaya katılım kararınızda etkili olan sebepler nelerdir?” sorusuna ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 3

Araştırmaya katılım kararında etkili olan sebepler

Tema	Alt Tema	Kod	f
Veri Toplama Araç Türleri	Olumlu Etki	Anket	28
		Uygulanabilirlik alanı	10
		Görüşme formu	3
	Olumsuz Etki	Saha dinamikleri	11
		Anket	10
Soru Sayısının Çokluğu	Eksik Yanıt	Cevaplanmayan soru	6
	Dış Faktörler	Konuya yabancı olma	20
		Zaman yönetimi	11
	Psikolojik Faktörler	Zihinsel ve fiziksel yorgunluk	17
Yazı Büyüklüğü ve İşaretleme Kolaylığı	Biçimsel ve Görsel Etki	Okunabilirlik	18
		Kolay cevaplama deneyimi	13
		Zaman tasarrufu sağlanması	7
		Görsel düzenin sadeliği	5
	Duyuşsal Etki	Duyarsızlık	4
Eğitim Sistemine Katkısı	Katılımı Destekleyen Faktörler	Toplumsal etki	13
		Eğitsel etki	10
		Psikolojik etki	7
	Katılımı Engelleyen Faktörler	Araştırma ve karar süreçlerine Duyulan güvensizlik	15
Araştırmacının Yaklaşımı	Etkili	Araştırmacının iletişim becerisi	18
		Katılımcının içsel motivasyonu	15
		Cevapların tarzını şekillendiren dış faktörler	9
	Etkisiz	Katılımcının duyarsız tutumu	1
Okuldaki İş Yüğü	Katılımı Engelleyen Faktörler	Fiziksel koşulların etkisi	18
		Katılımcının duygu durumu	11
		Zamanlama ve planlama sorunları	7
	Katılımı Destekleyen Faktörler	İş yükünün engel olarak algılanmaması	6
Araştırma Konusu	Destekleyici Faktörler	Duyuşsal alan yönelik	24
		Eğitim alanına yönelik	11
	Engelleyici Faktörler	Pedagojik alana yönelik	5
		Dil ve anlamaya yönelik	1
		Uygulanabilirlik alanına yönelik	1
		Olumsuz Tutum	16
Gizlilik ve	Olumlu Tutum	Amaca uygun veri toplamama	3
		Gizlilik endişesinin bulunmaması	8
		kimlik bilgilerinin	8

Güvenlik	talep edilmemesi	5
	Araştırmacıya güven duyulması	3

Veri toplama araç türleri teması incelendiğinde, “Olumlu etki” (f:41) alt teması ön planda olduğu görülmektedir. Veriler incelendiğinde, katılımcılar tarafından araştırmaya katılım kararında etkili sebepler; olumlu etki alt teması altında, "Anket" (f:28) şeklinde ifade edilmiştir. Aşağıda, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin bu konudaki görüşlerine yer verilmiştir.

(SÖ14): “Genelde anketleri tercih ederim işaretlemek çok kolay.”

(SÖ28): “Araçlar önemli çünkü çok fazla zaman ayırmak istemiyorum.”

Soru sayısının çokluğu teması incelendiğinde, “Dış faktörler” (f:31) alt teması ön planda olduğu görülmektedir. Veriler incelendiğinde, katılımcılar tarafından araştırmaya katılım kararında etkili olan sebepler; dış faktörler alt teması altında, "Konuya yabancı olma" (f:20) şeklinde ifade edilmiştir. Aşağıda, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin bu konudaki görüşlerine yer verilmiştir.

(SÖ18): “Anlayamadığımız yapmadığımız birçok konu ile ilgili sorulara yanıt vermek sıkıcı geliyor.”

(SÖ27): “Veri toplama aracının yoğunluğu arttıkça cevaplama isteğiyle azalıyor ve zihinsel olarak çok yoruluyorum sonlara doğru okumadan yanıtlıyorum.”

Yazı büyüklüğü ve işaretleme kolaylığı teması incelendiğinde, “Bıçimsel ve görsel etki” (f:43) alt temasına ön planda olduğu görülmektedir. Veriler incelendiğinde, katılımcılar tarafından araştırmaya katılım kararında etkili olan sebepler; bıçimsel ve görsel etki alt teması altında, "Okunabilirlik" (f:18) şeklinde ifade edilmiştir. Aşağıda, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin bu konudaki görüşlerine yer verilmiştir.

(SÖ1): “Anketin puntoları ve soruları net anlaşılır olması benim ankette olmamda etkili oluyor.”

(SÖ30): “Rahat rahat okuyunca sorulara cevap vermek kolay oluyor ve objektif cevaplar veriyor.”

Eğitim sistemine katkısı teması incelendiğinde, “Katılımı destekleyen faktörler” (f:30) alt temasının ön planda olduğu görülmektedir. Veriler incelendiğinde, katılımcılar tarafından araştırmaya katılım kararında etkili olan sebepler; Katılımı destekleyen faktörler alt teması altında, "Toplumsal Etki" (f:13) şeklinde ifade edilmiştir. Aşağıda, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin bu konudaki görüşlerine yer verilmiştir.

(SÖ6): “Yapılan araştırmaların ortaya çıkan sonuçları ciddiye alınmıyor ve bir çözüme yol açtığını düşünmüyorum.”

(SÖ13): “Eğitim sisteminin başlamalarla sorun çözülebileceğini düşünmüyorum sorunlar bu araştırmalara aşıyor.”

Araştırmacının yaklaşımı teması incelendiğinde, “Etkili” (f:42) alt temasının ön planda olduğu görülmektedir. Veriler incelendiğinde, katılımcılar tarafından araştırmaya katılım kararında etkili olan sebepler, etkili alt teması altında, "Araştırmacının iletişim becerisi" (f:18) şeklinde ifade edilmiştir. Aşağıda, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin bu konudaki görüşlerine yer verilmiştir.

(SÖ26): “İnandırıcı ve samimi olması yaptığı işi önemsemesi olumlu etki yapar.”

(SÖ10): “Anketin amacını iyi anlatması ve pozitif bir enerji ile iletişim kurması etkilidir.”

Okuldaki iş yükü teması incelendiğinde, “Katılımı engelleyen faktörler” (f:36) alt temasının ön planda olduğu görülmektedir. Veriler incelendiğinde, katılımcılar tarafından araştırmaya katılım kararında etkili olan sebepler; katılımı engelleyen faktörler alt teması altında, "Fiziksel koşulların Etkisi" (f:18) şeklinde ifade edilmiştir. Aşağıda, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin bu konudaki görüşlerine yer verilmiştir.

(SÖ26): “Teneffüslerde dinlenirken öğretmenler odasının gürültüsü içinde pek verimli olmuyor.”

(SÖ15): “O kadar çok kağıt işleriyle uğraşıyoruz ki kafamız o kadar dolu ki sınıflar çok gürültülü, o yüzden sınıflardan çıktığımızda bir süre dinlenmek istiyoruz.”

Araştırma konusu teması incelendiğinde, “Destekleyici Faktörler” (f:35) alt temasının ön planda olduğu görülmektedir. Veriler incelendiğinde, katılımcılar tarafından araştırmaya katılım kararında etkili olan sebepler; katılımı destekleyici faktörler alt teması altında, "Duyuşsal Alana Yönelik" (f:24) olarak ifade edilmiştir. Aşağıda, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin bu konudaki görüşlerine yer verilmiştir.

(SÖ5): “İlgimi çekmeyen konularda sorulan sorulara doğru cevaplar vermeyebilirim.”

(SÖ12): “Katılım kararını olumlu etkiler. Çünkü bildiğim, merak ettiğim konularda yardımcı olmak isterim.”

Gizlilik ve güvenlik teması incelendiğinde, “Olumsuz Tutum” (f:19) alt temasının ön planda olduğu görülmektedir. Veriler incelendiğinde, katılımcılar tarafından araştırmaya katılım kararında etkili olan sebepler; olumsuz tutum alt teması altında, “Kişisel Verilere Kurumsal Erişim Kaygısı” (f:16) şeklinde ifade edilmiştir. Aşağıda, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin bu konudaki görüşlerine yer verilmiştir.

(SÖ11): “Gerçek görüşlerimi sergilemek için gizli olduğunu bilmek isterim.”

(SÖ3): “Kişisel bilgilerin içerdiği soruların olduğu veri toplama araçlarını çok fazla doldurma taraftarı değilim, çünkü bu araçların hangi tür ortamlarda ne şekilde arşivlendiği konusunda bilgi verilmiyor. Bu durum bana güvenli gelmiyor.”

Veri Toplama Araçlarını Doldurma Süreci, Mevcut Öğretim Ortamını Nasıl Etkilediğine Yönelik Bulgular

Tablo 4’te araştırmanın dördüncü alt amacı olan “Veri toplama araçlarını doldurma süreci, mevcut öğretim ortamınızı nasıl etkilemektedir?” sorusuna ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4

Veri toplama araçlarını doldurma süreci, mevcut öğretim ortamının etkisi

Tema	Alt Tema	Kod	f
Olumsuz Etki	Zaman ve Mekâna Yönelik	Zaman yönetiminin sorun olması	6
		Okul ortamının uygunsuzluğu	4
		Dinlenme zamanının kısıtlı olması	3
		Ders saatinin kullanımı	1
	Eğitim Sürecine Yönelik	Sınıf düzenin bozulması	3
		Okul alt yapısı	2
	Veri Kalitesine Yönelik	Gerçekçi olmayan yanıtlar	3
Olumlu Etki	Zaman ve Mekân Seçiminin Uygunluğu	Boş zamanın kullanılması	6
		Uygun ortamın sağlanması	5
		Zaman yönetiminin sağlanması	5

Tablo 4’de elde edilen veriler incelendiğinde, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin veri toplama araçlarını doldurma sürecinin, mevcut öğretim ortamında olumsuz etkilerinin ağırlıklı olduğu görülmektedir. Olumsuz etki teması; “Zaman ve mekâna yönelik” (f:14), “Eğitim sürecine yönelik” (f:5) ve “Veri kalitesine yönelik” (f:3) olarak üç alt temaya ayrılmıştır. Olumlu etki teması; “Zaman ve mekân seçiminin uygunluğu” (f:16) olarak bir alt temaya ayrılmıştır. Olumsuz etki teması incelendiğinde, zaman ve mekâna yönelik etkinin daha fazla öne çıktığı görülmektedir. Veriler incelendiğinde, katılımcılar tarafından veri toplama araçlarını doldurma sürecinin, mevcut öğretim ortamına olan etkisinde özellikle “Zaman Yönetiminin sorun olması” (f:6), “Okul Ortamının Uygunsuzluğu” (f:4) faktörlerini vurguladıkları görülmektedir. Aşağıda araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin bu konudaki görüşlerine yer verilmiştir.

(SÖ7): “Sessiz, sakin kolayca odaklanabileceğim bir ortamda daha doğru cevaplar verebilirim. Ama zamanlamaya ve dikkat edilmiyor.”

(SÖ17): “Teneffüs ya da öğle aralarında doldurma zamandan kaynaklı doldurma isteğini azaltıyor.”

Veri Toplama Araçlarını Doldurma Aşamasında Karşılaşılan Zorluklara Yönelik Bulgular

Tablo 5’te araştırmanın beşinci alt amacı olan “Veri toplama araçlarını doldurma aşamasında karşılaştığınız zorluklar nelerdir?” sorusuna ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 5

Veri toplama araçlarını doldurma aşamasında karşılaştığınız zorluklar

Tema	Alt Tema	Kod	f
------	----------	-----	---

Soruların Biçimsel Yapısı	Soru Sayısı		Soru sayısının fazla olması	20
			Likert tipi anketlerin cevaplama zorluğu	1
	Dil ve Anlam		Karmaşık veya uzun cümlelerin kullanılması	9
			Benzer ifadelerle yinelenen sorular	4
			Kararsızlık ve tereddüt yaşanması	2
			Okunabilirlik	2
	Zaman Yönetimi		Anketin tamamlanmasının zaman alması	2
Gizlilik ve Güvenlik			Kişisel veri gizliliği	1
Duyuşsal Boyut	Dijital Katılımcı Etkisi	Platformların Davranışına	Cevaplama isteğinin oluşması	2
			Erteleme davranışı	1
			Objektiflikte sınırlılık	1
			Fayda sağlama isteği	1
Fiziksel ve Çevresel Uygunluk	Okul Türü		Öğrenci düzeyine uygun olmaması	1

Tablo 5’te elde edilen veriler incelendiğinde, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin veri toplama araçlarını doldurma aşamasında karşılaştığı zorluklar arasında soruların biçimsel yapısının etkilerinin ağırlıklı olduğu görülmektedir. Soruların biçimsel yapısı teması; “Soru sayısı” (f:21), “Dil ve anlam (f:17) ve “Zaman yönetimi” (f:3) ve “Gizlilik ve güvenilirlik” (f:1) olarak dört alt temaya ayrılmıştır. Duyuşsal boyut teması; “Dijital platformların katılımcı davranışına etkisi” (f:5) olarak, Fiziksel ve çevresel uygunluk teması ise “Okul türü” bir alt temaya ayrılmıştır. Soruların biçimsel yapısı sayısı teması incelendiğinde, soru sayısının fazla olmasına ilişkin görüşlerin daha fazla öne çıktığı görülmektedir. Veriler incelendiğinde, katılımcıların veri toplama araçlarını doldurma aşamasında karşılaştığı zorluklar özellikle “Soru sayısının fazla olması” (f:20) yönündeki faktörlerini vurguladıkları görülmektedir. Aşağıda araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin bu konudaki görüşlerine yer verilmiştir.

(SÖ18): “Anketlerin uzunluğu ve uzun yorum yapılması gereken ve çok fazla soru için yorum yapılması beklenen anket soruları oluyor. Dijital platformları bu konuda daha verimli kullanıyorum.”

(SÖ17): “Bazı anketler çok uzun ve bir de yazılı cevaplar isteniyor. Dijital alanda olsa da onu sonra yapmayı unutuyorum ama anket uzunluğu en önemlisi bence.”

Gelecekteki Araştırmalarda Öğretmen Katılımını Arttırmaya Yönelik Bulgular

Tablo 6’da araştırmanın altıncı alt amacı olan “Gelecekteki araştırmalarda öğretmen katılımını arttırmaya yönelik önerileriniz nelerdir?” sorusuna ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 6

Gelecekteki araştırmalarda öğretmen katılımını arttırmaya yönelik önerileri

Tema	Alt Tema	Kod	f
Kullanıcı Dostu Araştırma Tasarımı	Formun Görsel Düzeni	Kısa ve odaklanmış sorular	8
		Sayfa sayısının az tutulması	5
		Yazı tipi boyutunun dikkate alınması	2
	Araştırmacı Faktörü	Nitelikli soru sorabilme beceresi kazandırılması	10
		Danışman hocaların sahaya inmeyi tercih etmesi	1
		Alan içi gerçekçi sorunlar ele alınması	1
	Zaman yönetimi	Esnek cevaplama sürelerinin planlanması	8
	Teknolojik Destek ve Otomasyon	Dijital araçların kullanımı	8
	Eğitim ve Farkındalık	Araştırma kültürü oluşturma	3
	Katılımcı Motivasyonu ve Teşvik	Teşvik sistemlerinin dahil edilmesi	1
		Konuya ilgili kişilere odaklanılmalı	1

Tablo 6’da elde edilen veriler incelendiğinde, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin gelecekteki araştırmalarda öğretmen katılımını arttırmaya yönelik önerileri arasında katılımını artırma stratejilerine yönelik önerilerin ağırlıklı olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin katılımını artırma

stratejileri; “Katılımcı bilgi eksikliği (f:10), “Soru sayısı” (f:8), Veri kalitesi ve amaca yönelik kullanım” (f:8), “Gönüllük esası” (f:5), ve “Zamanlama ve İş Yoğunluğu” (f:5), “Yükseköğretim Kurumlarının Rolü” (f:2) ve “Gizlilik ve güvenilirlik” (f:2) olarak yedi alt temaya ayrılmıştır. Ayrıca Yöneticilik yeterliliği teması ise; “Okul yönetimi” (f:1) olarak bir alt temaya ayrılmıştır. Veriler incelendiğinde, katılımcıların gelecekteki araştırmalarda öğretmen katılımını arttırmaya yönelik öneriler arasında, katılımcı bilgi eksikliği ve soru sayısına yönelik önerilerin daha fazla öne çıktığı görülmektedir. Katılımcı bilgi eksikliği alt temasında “Araştırmanın amacının açıklanması” (f:6) ile soru sayısı alt temasında “Soru sayısının kısa ve öz tutulması” (f:8) yönündeki faktörlerini vurguladıkları görülmektedir. Aşağıda araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin bu konudaki görüşlerine yer verilmiştir.

(SÖ18): “*Dijital platformlarda öğretmenleri destekleyici ve sorunlarına çözüm üretebilecek yaklaşımlar içeren çalışmaların anketlerinin öğretmenlere uygulanması ilgi çekebilir. Çalışmanın sonucu ve soruna bulunan çözüm hakkında öğretmenlerin de bilgilendirilmesi, öğretmenlerinde doldurduğu anketin faydasını anlamalarına ve böylece katılımının artmasında etkili olabilir.*”

(SÖ24): “*Üst üste çok anket geliyor. Sürem dar kendi işlerimin arasına alamıyorum. Doğru soru sorabilmenin önemli olduğunu düşünüyorum. Çünkü soru sorma biçiminiz zamandan kazandırır, anlaşılabilirliği kolaylaştırır. Ayrıca büyük punto, kısa ve öz olsun.*”

Veri Toplama Araçlarının Doldurulmasını Kolaylaştıracak Düzenlemelere Yönelik Bulgular

Tablo 7’de araştırmanın yedinci alt amacı olan “Veri toplama araçlarının doldurulmasını kolaylaştıracak ne tür düzenlemeler yapılabilir?” sorusuna ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 7

Veri toplama araçlarının doldurulmasını kolaylaştıracak düzenlemeler

Tema	Alt Tema	Kod	f
Öğretmen Katılımını Arttırma Stratejileri	Katılımcı Bilgi Eksikliği	Araştırmanın amacının açıklanması	6
		Öğretmenlere geri bildirim verilmeli	4
	Soru Sayısı	Soru sayısının kısa ve öz tutulması	8
	Veri Kalitesi ve Amaca Yönelik Kullanım	Konunun sahadaki sorunlar ile ilişkilendirilmesi	4
		Uygulanabilir sonuçlar ortaya kayan konu seçimi	2
		Sınıf içi etkileşimli araştırma yöntemlerinin kullanımı	2
	Gönüllülük Esası	Anketin istekli katılımcılara verilmesi	5
	Zamanlama ve İş Yoğunluğu	Esnek zamanın tanıma	5
	Gizlilik ve Güvenlik	Veri güvenliğinin katılımcılara açıkça belirtilmesi	5
		Verilerin objektif bir şekilde toplanması	1
	Yükseköğretim Kurumlarının Rolü	Eğitim fakültelerindeki araştırma kültürünün yerleştirilmesi	1
		Akademisyenlerin sahaya inmesinin sağlanması	1
Yönetici Yeterliliği	Okul Yönetimi	Kurul toplantılarında öğretmen katılımı teşvik eden politikaların izlenmesi	1

Tablo 7’de elde edilen veriler incelendiğinde, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin veri toplama araçlarının doldurulmasını kolaylaştıracak düzenlemelere yönelik olarak, kullanıcı dostu araştırma tasarım önerilerin ağırlıklı olduğu görülmektedir. Kullanıcı dostu araştırma tasarımı; “Formun Görsel Düzeni” (f:15), “Araştırmacı faktörü” (f:12), “Zaman yönetimi” (f:8), “Teknolojik destek ve otomasyon” (f:8), “Eğitim ve Farkındalık” (f:3) ve “Katılımcı motivasyonu ve teşvik” (f: 2) olarak altı alt temalarına ayrılmıştır. Formun görsel düzeni alt temasında; “Kısa ve odaklanmış sorular (f:8) ile araştırmacı faktörü alt temasında “Nitelikli soru sorabilme beceresi kazandırılması” (f:10) yönünde görüş paylaşıldığı görülmektedir. Veriler incelendiğinde, veri toplama araçlarının daha kolay doldurulabilmesi için “Kısa ve odaklanmış sorular” (f:8) ile “Araştırmacıların nitelikli soru sorma becerisi kazanması” (f:10) önerileri öne çıkmaktadır. Aşağıda araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin bu konudaki görüşlerine yer verilmiştir.

(SÖ17): “Açık ve anlaşılır olmalı, anlamlı bir soruna temas etmeli, yeterli odaklanma süresi tanınmalı, veri toplama araçlarını dolduranlarda araçsallık duygusu yaratmamalı.”

(SÖ9): “Amaca ulaşan daha az soru anketler hazırlanmalı.”

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Dünyada birçok problemlerle karşı karşıya kalan bizler, bu problemlere çözüm bulabilmek adına sürekli kafa yormaktayız. Ancak, bu sorunların çözümünde belirli bir düzeyde bilgi birikimine sahip olunmasının önemi yadsınamaz. Merak duygusu yüksek bireylere, bu bilgi birikimini edinmesinde destek sağlayan en temel unsur ise bilimsel araştırma süreçleridir. Bilimsel araştırma süreçleri, var olan bir sorunun problem olarak belirlenmesiyle başlar ve soruna ilişkin sorulan doğru soru ile araştırma evresine geçilerek yanıt bulunması süreci sonlandırır. Bu süreç, olguya ilişkin bilgilerin toplanması ve nesnelerin incelenmesini gerektirmektedir. Bir araştırmanın nitelikli ve güvenilir olabilmesi, araştırmaya uygun yöntemle doğru verilere ulaşılmasına bağlıdır (Usta, 2012). Buna dayalı olarak, güvenilir veri elde edilmesinde katılımcıların veri toplama araçlarına yönelik bakış açıları önem arz etmektedir. Yapılan bu çalışmada, ilkökullarda yürütülen bilimsel araştırmalarda kullanılan veri toplama araçlarının doldurulma süreçlerinde karşılaşılan zorluklar, ilkökullarda görev yapan tüm sınıf düzeylerindeki sınıf öğretmenlerinin görüşlerine dayalı olarak ele alınmıştır.

Araştırmanın birinci alt amacına ilişkin sonuçlar; araştırma sürecinde veri toplama araçlarının doldurulmasında etkili faktörlerin, araçların yapısal özellikleri olduğunu göstermektedir. Katılımcılar tarafından soruların anlaşılabilirliği ile kısa ve öz olması en temel destekleyici unsur olarak görülmektedir. Ayrıca, veri toplama araçlarının doldurulmasında dikkat çeken bir diğer faktör ise araştırmaya katkı sağlama isteğidir. Smith ve Johnson (2018) tarafından yapılan bir çalışmada, öğretmenlerin araştırmalara katkı sağlama isteği ve sürece katılımın, veri toplama sürecinin verimliliği üzerinde önemli derecede bir etkiye sahip olduğu belirtilmiştir. Bu bulgular, mevcut çalışmanın bulguları ile örtüşmekte ve literatürdeki önceki çalışmalarla uyum göstermektedir.

Araştırmanın ikinci alt amacına ilişkin sonuçlar, katılımcıların veri toplama sürecine samimi ve olumlu bir tutumla yaklaştığını göstermektedir. Bu tutumlar, dürüstlüğün önemine olan inanç ve yanlış bilgi vermekten kaçınma eğilimi ile ilişkilendirilmektedir. Ayrıca, katılımcıların sorumluluk bilinci doğrultusunda veri toplama sürecine katkı sağlama isteği de olumlu bir tutum olarak değerlendirilmektedir. Korkmaz, Şahin ve Yeşil (2011) tarafından yapılan çalışmada, öğretmenlerin çoğunluğunun veri toplama araçlarına verilen yanıtların objektif ve samimi olmadığına inandığı, buna karşın önemli bir kısmının ise araştırmacılara yardımcı olma konusunda eğilim gösterdiği tespit edilmiştir. Bu durum, öğretmenlerin araştırmaya katılım konusunda istekli olup olmadıklarını ve veri toplama araçlarına dair tutumlarını etkileyebilmektedir. Elde edilen bulgular, alanyazındaki çalışmalarla paralellik göstermektedir. Alan yazında yapılan çalışmalarda, katılımcı görüşlerine dayalı veri toplama sürecinde kişilerin, seçici hafızaları nedeniyle verecekleri cevaplarda toplumsal normlara uygunluğunu düşünerek yanıtlayabilecekleri bulgusuna ulaşılmıştır. Bu durum, veri toplama süreci için sınırlayıcı bir faktördür. Bu sebeple, katılımcılar bazı soruları isteyerek ya da istemeyerek boş bırakmış olabilirler (Brutus, vd.,2013; Baron, 2008).

Araştırmanın üçüncü alt amacına ilişkin sonuçlar, sınıf öğretmenlerinin araştırmaya katılım kararını etkileyen çeşitli faktörlerin önemli bir rol oynadığını ortaya koymuştur. Özellikle, anket kullanımının ve uygun bir uygulama ortamının sağlanmasının katılımı artırdığı; buna ek olarak soru sayısının fazlalığı, yazı büyüklüğü, işaretleme kolaylığı, araştırmanın eğitim sistemine katkısı, araştırmacının yaklaşımı, okulda mevcut iş yükü, araştırmanın konusu, gizlilik ve güvenilirlik gibi unsurların da katılım üzerinde yüksek düzeyde etkili olduğu belirlenmiştir. Bu bulgular veri toplama sürecinde anketlerin, geniş katılımcı gruplarına ulaşmayı kolaylaştırdığını ve veri toplama sürecinde önemli kolaylıklar sunduğunu gösteren alanyazındaki görüşlerle paralellik göstermektedir (Karasar, 2019). Ancak, literatürde vurgulanan bir diğer önemli husus, anketlerin hazırlanma sürecinde kapsam ve görünüş geçerliliğini etkileyebilecek unsurların titizlikle ele alınması gerekliliğidir (Özdemir ve Yılmaz, 2021). Özellikle büyük ölçekli araştırmalarda, veri analiz sürecinde ortaya çıkan zorluklar, araştırma sürecinin planlı ve sistematik bir şekilde yürütülmesini zorunlu kılmaktadır (İsmail vd.,

2019). Bu nedenle, anketlerin bir veri toplama aracı olarak kullanımında, yalnızca uygulama süreci değil, aynı zamanda verilerin işlenmesi ve analiz edilmesi aşamalarının da dikkatle yönetilmesi gerektiği vurgulanmaktadır (Korkmaz, vd., 2011). Bununla birlikte, veri toplama sürecinin etkinliğini artırmak için, katılımcıların araştırmaya katılımını etkileyen diğer faktörler de göz önünde bulundurulmalıdır. Araştırmaya katılım kararlarını etkileyen faktörler arasında soru sayısının fazlalığı ve konuya yabancı olunması önemli bir etken olarak görülmektedir. Yazı büyüklüğü ve işaretleme kolaylığı, soruların okunabilirliğini etkileyen unsurlar olarak öne çıkmaktadır. Elde edilen diğer sonuçlar arasında, eğitim sistemine katkısı açısından toplumsal etkinin belirleyici olduğu belirtilmiştir. Araştırmacının yaklaşımında, iletişim becerisi ve içsel motivasyonunun önemli bir rol oynadığı sonucuna ulaşılmıştır. Okuldaki iş yükü bağlamında, fiziki koşulların katılımı engelleyici bir faktör olduğu düşünülmektedir. Araştırma konusunun duyuşsal alanla ilgili olması, katılımı teşvik eden bir unsur olarak değerlendirilmiştir. Gizlilik ve güvenilirlik faktörleri ise kişisel veri paylaşımı ve kurumsal erişimin kolay sağlanması nedeniyle olumsuz tutum sergilenmesine yol açmaktadır. Bu bağlamda, araştırmacının katılımcılarla kurduğu ilişki ve gösterdiği profesyonel yaklaşım, güven oluşturulmasında önemli bir rol oynamaktadır. Bu güven, gizlilik ve güvenilirlik faktörleri ile ilgili endişelerin giderilmesinde etkili olabilir. Araştırmacının samimi ve profesyonel bir tutum sergilemesi, kişisel veri paylaşımı ve kurumsal erişimle ilgili olumsuz tutumların önüne geçebilir (Bayram Gülaçtı ve İplikçi, 2021). Bu nedenle araştırmacının bireyler ile olumlu ilişki geliştirmesi, izin süreçlerini hızlandırarak katılımcılarla uyum içinde çalışmayı kolaylaştıracaktır (Özdemir, 2020). Bu sebeple okul yönetimi ve öğretmenlerle gerçekleştirilecek ilk görüşmede, araştırma hakkında bir dosyanın hazır bulundurulması, özenli bir giyim tarzı benimsemesi, kendini etkili bir şekilde ifade etmesi ve temsil ettiği kurumu yansıtacak şekilde profesyonel davranışlar sergilemesi önemlidir (Yılmaz ve Ay, 2019).

Araştırma sonuçlarına göre, veri toplama sürecinde karşılaşılan diğer zorluklar teknolojik ve altyapı sorunları gibi faktörleri de içermektedir. Bu sorunlar, özellikle büyük ölçekli veri toplama çalışmalarında önemli engeller teşkil etmektedir. Kahraman ve Köleli (2017) tarafından yapılan bir çalışmada, öğretmenlerin veri toplama sürecine katılımlarının cinsiyet ve haftalık ders yükü gibi değişkenler açısından incelendiği görülmüştür. Çalışmanın sonucuna göre, haftalık ders yükünün bilimsel araştırmalardaki veri toplama süreci üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı belirlenmiştir. İnternet bağlantısındaki aksaklıklar, veri toplama araçlarının uyumsuzluğu veya depolama alanlarındaki yetersizlikler, sürecin aksamasına neden olabilir (Denscombe, 2017). Bunun yanı sıra, çevrim içi anket ve veri toplama araçlarının bazı demografik gruplar tarafından erişilememesi, veri toplama sürecinde eksikliklere yol açabilir. Bu tür zorlukların aşılabilmesi için, zaman yönetimini sağlamak adına uygun düzenlemeler yapılması büyük önem taşımaktadır. Zaman yönetimi ve düzenlemeler, veri toplama sürecinin etkinliğini artırmak için kritik bir faktör olarak öne çıkmaktadır (Özkan ve Kaya, 2015). Bir diğer unsur olarak, alanyazında yapılan çalışmalar öğretmenlerin bilimsel çalışmalardan genellikle haberdar olmadıklarını; ancak lisansüstü eğitime devam eden öğretmenlerin bu konuda daha fazla bilgiye sahip olduklarını ortaya koymaktadır (Şahin ve Arcagök, 2013; Şimşir Gököl, 2021; Yılmaz, 2020). Akçöltekin ve Akçöltekin (2017) tarafından yapılan araştırmada ise, öğretmenlerin bilimsel araştırmalara yönelik tutumlarının eğitim düzeylerine göre değiştiği ve yüksek lisans düzeyinde eğitim almış öğretmenlerin daha nitelikli veri topladıkları bulunmuştur. Berber (2013), öğretmenlerin araştırma kültüründeki eksikliklerin, araştırmalara olan ilgisizliğe yol açtığını ve bu durumun araştırma sürecini zorlaştırdığını belirtmiştir. Ayrıca, öğretmenlerin araştırmalara olan ilgisinin, öğrencilerin tutumlarını etkileyerek veri toplama sürecinin kalitesini olumsuz yönde etkileyebileceğine dikkat çekmiştir. Alan yazın incelendiğinde, öğretmenlerin mesleki yeterliliklerini artırmalarına yardımcı olan temel faktörlerden birinin, eğitime yönelik araştırmaları takip etme olduğu görülmektedir. Ancak öğretmenler, genellikle bu araştırmaları kendi ilgi alanlarına göre değerlendirir ve bu sebeple eğitimle ilgili çalışmalarını takip etmeyi ve okumayı bir iş yükü olarak görmekte oldukları belirtilmiştir (Arslan vd., 2012). Öte yandan, eğitim araştırmalarına katılarak araştırmacıya ve eğitim alanına katkı sağlamanın önemini fark eden öğretmenlerin sayısının yüksek olduğu görülmektedir (Cerit Berber, 2013). Fakat bu durum öğretmenlerin araştırma konusunun öneminden çok kişisel odaklandıklarını göstermektedir. Karasar (2019), bazı öğretmenlerin bilimsel araştırmanın önemine inanmadığını belirtmektedir. Bu bakış açısı, okullarda yapılan araştırmalarda kullanılan veri toplama araçlarına yaklaşımı da etkilemektedir. Bilimsel araştırmalarda veri toplama sürecinde geçerli ve

güvenilir veri toplanmasına ilişkin düzenleme yapılırken; öğretmenlerin lisansüstü eğitime teşvik edilmesi, araştırmacıların MEB deneyiminin olması, pilot uygulamalar yapılması ve eğitim üzerindeki siyasi baskının kaldırılması şeklinde belirtilmektedir (Kala ve Sungur,2019; Kirman Bilgin, Kala ve Sungur Alhan, 2019). Alan yazın incelendiğinde, yapılan bu çalışmanın sonuçlarının, literatürdeki araştırmalarda incelenen geçerlilik ve güvenilirliğe sahip veri toplama süreçleriyle uyumlu olduğunu göstermektedir.

Araştırmanın dördüncü alt amacına ilişkin sonuçlar, katılımcıların, veri toplama araçlarının uygulanmasında zaman yönetimi sorunları ve okul ortamlarının yetersizliğinin süreci olumsuz etkilediğini belirtmiştir. Araştırmanın süresinin katılımcılar üzerinde baskı yaratmaması, uygun fiziki koşulların ve saatlerin belirlenmesi, veri toplama aracında yer alan soruların anlaşılır, kısa ve net olması önemlidir (Özkan ve Kaya, 2015). Bu noktada, Özdemir ve Yılmaz (2021), öğretmenlerin veri toplama sürecinde zaman yetersizliği, bilgi eksikliği ve uygun fiziksel ortamın olmaması gibi zorluklarla karşılaştıklarını ve yeterli eğitim almadıkları için veri toplama araçlarını etkili kullanamadıklarını belirtmişlerdir. Bu durum, araştırma sürecini olumsuz etkileyebilir. Bu bağlamda, Arslan ve arkadaşları (2012), bilimsel araştırma süreçlerinde okulların fiziksel faktörlerinin, öğretmenlerin sınıf içi zaman yönetimini ve fiziksel yorgunluklarını göz önünde bulundurmadığını, bu yüzden sürecin planlanmasında etkisiz kaldığını tespit etmiştir. Ayrıca yapılan çalışmalarda, öğretmenlerin veri toplama araçlarını doldurmak için yeterli zamanları olmadığını, fiziksel ve zihinsel yorgunluklarının yanı sıra sınıf mevcutlarının fazla olması ve okulların fiziksel koşullarının yetersizliği gibi faktörlerin de veri toplama sürecini olumsuz yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır (Ekiz, 2006; A. Yıldırım vd., 2014; Delihasan, 2019).

Araştırmanın beşinci alt amacına ilişkin sonuçlar, katılımcıların veri toplama araçlarını doldururken en çok soruların biçimsel yapısının zorluk oluşturduğunu belirttiklerini ortaya koymuştur. Özellikle, soru sayısının fazla olması ve karmaşık, uzun cümlelerin kullanılması, katılımcıların karşılaştığı en önemli sorunlar arasında yer almaktadır. Bu durum, veri toplama sürecinin etkinliğini azaltmakta ve katılımcıların doğru ve anlamlı yanıtlar vermelerini zorlaştırmaktadır (Teddle and Tashakkori, 2009; Denscombe, 2017; İsmail, vd.,2019).

Araştırmanın altıncı alt amacına ilişkin sonuçlarda, gelecekteki veri toplama süreçlerinde öğretmen katılımını artırmak için bazı stratejiler önerilmiştir. Katılımcıların bilgi eksikliklerini gidermek amacıyla, araştırma amacının sade ve anlaşılır bir şekilde açıklanmasının önemine vurgu yapılmıştır. Bu bağlamda, Çepni ve Akdeniz (1996), öğretmenlerin araştırma sonuçlarının uygulanmayacağı önyargısıyla dışarıdan gelen araştırmacılara ve araştırma sonuçlarının geçerliliği noktasında olumsuz yaklaştığını belirtmiştir. Bunun yanı sıra, araştırma konusunun sahadaki gerçek sorunlarla ilişkilendirilmesinin, öğretmenlerin araştırmaya katılımını artırmada önemli bir etken olduğu belirtilmiştir. Korkmaz, Şahin ve Yeşil (2011) ise öğretmenlerin veri toplama sürecinde araştırmaların uygulanabilirliği ve amacını anlamadıkları için zorluklarla karşılaştıklarını ve bu durumun süreci olumsuz etkilediğini ifade etmiştir. Bu bulgular, öğretmenlerin veri toplama süreçlerine katılımındaki zorlukları ve araştırma sürecinin verimli bir şekilde ilerlemesi için gerekli olan faktörleri vurgulamaktadır.

Araştırma sonuçları arasında genel olarak vurgulanan bir diğer unsur ise eğitim ortamlarında yapılacak araştırmalarda, araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden katılımcılar için gizliliği sağlayacak uygun bir ortam oluşturulması ve verilerin bu çerçevede toplanmasının önem arz ettiğidir. Araştırmanın amacını açıklanması sırasında, sürece yönelik olası endişelerin giderilmesi ve kişisel bilgilerin kullanılmayacağına dair güvence verilmesi büyük önem taşır. Araştırma sonuçlarına göre az sayıda görüş yer almasına karşın okul yönetiminin de veri toplama sürecinde etkili olduğu görülmektedir. Bu yöndeki öneriler, okul ortamında toplanması planlanan veriler için araştırmacının okul yönetimi ve ilgili öğretmenlerle iletişime geçerek araştırma için uygun bir alan belirlemesi yönündedir. Ancak okul ortamı, laboratuvar gibi daha kontrollü ortamlara kıyasla öngörülemez dinamikler içerebilir ve bu durum veri toplama kalitesini etkileyebilecek zorluklara yol açabilir (Plummer vd., 2014). Veri toplama sürecinin ardından elde edilen bilimsel bulguların ilgili hedef kitle ile paylaşılmasını sağlamak ve gelecekteki araştırmalara katılım oranını artırmak açısından önemlidir

(Soley ve Tahiroğlu, 2020). Grm ve Savec'in (2013) yürüttükleri projede, öğretmenlerin eğitim araştırmalarının veri toplama sürecinde bilgilendirilmeye ve yönlendirmeye ihtiyaç duyduklarına dair bulgulara ulaşılmıştır. Ayrıca, Yılmaz (2020), öğretmenlerin bilimsel araştırmaların değerli olduğunu düşünmelerine rağmen, araştırma sonuçlarının sahaya ve kendilerine yönelik geri bildirim içermediğini, araştırma konularında yeterli bilgiye sahip olmadıklarını ve bu araştırmaların katkısına inanmadıklarını belirtmiştir. Bu noktada, araştırma bulgularının akademik terimlerden arındırılmış ve anlaşılır bir şekilde hazırlanarak okul yönetimine, öğretmenlere ve ailelere iletilmesi gerektiği ifade edilmektedir. Bu tür bir bilgilendirme, öğretmenlerin araştırmalara olan ilgilerini artırabilir ve araştırmalara yönelik katılımlarını teşvik edebilir.

Öğretmenlerin veri toplama sürecine dair yapılacak iyileştirmeler arasında ise bilimsel okuryazarlığı artırmaya yönelik öneriler öne çıkmaktadır. Bu bağlamda, öğretmen kurul toplantılarında rehberlik yapılması, kongreler, hizmet içi eğitimler ve okulların dergi abonelikleri gibi faaliyetler önerilmektedir. Okul sitelerinde ve sosyal medyada paylaşımlar yapılması da öğretmenlerin bilimsel çalışmalara olan ilgilerini artırabilir (Şimşir Gökalp, 2021). Akçöltekin (2020), öğretmenlerin eğitim alanındaki bilimsel yayınların yetersiz olduğunu düşündüğünü ve okullarda yapılan araştırmaların eğitim kalitesine doğrudan katkı sağlamayacağını belirttiklerini ifade etmiştir. Ancak, uygulanabilir ve etkileşimli veri toplama araçlarının faydalı olabileceği de vurgulanmıştır.

Araştırmanın yedinci alt amacına ilişkin sonuçlara göre, veri toplama araçlarının doldurulmasını kolaylaştırmak için kullanıcı dostu araştırma tasarımlarının önemli olduğu belirlenmiştir. Formların görsel olarak düzenlenmesi, kısa ve hedefe odaklı net soruların yer alması, katılımcıların süreci daha olumlu değerlendirmesine katkı sağlamaktadır. Ayrıca, araştırmacının nitelikli soru sorma becerisi ile danışmanlık yapan akademisyenlerin doğrudan sahada bulunmayı tercih etmesi, veri toplama sürecinin etkisi ile ilişkilendirilmiştir. Bu doğrultuda yapılacak düzenlemelerin, özellikle sınıf öğretmenleri başta olmak üzere öğretmenlerin araştırmalara katılımını artıracığı sonucuna ulaşılmıştır. Veri toplama araçlarının doldurulmasını kolaylaştırmak için kullanıcı dostu araştırma tasarımı için önerilerde biçimsel unsurlar dikkat çekicidir. Denscombe (2017), araştırmada kullanılan formların biçimsel olarak düzenlenmesinin ve kısa, net sorular içermesi nitelikli verinin toplanmasında olumlu yönde etkili olduğunu belirtmiştir. Ayrıca, Bryman (2016), araştırma araçlarının hedefe odaklanmış ve anlaşılır sorularla tasarlanmasının, katılımcıların süreci daha olumlu değerlendirmelerine katkı sağladığını vurgulamaktadır.

Elde edilen bir diğer sonuç arasında, araştırmacıların danışmanlığını yapan öğretim üyesinin araştırmacı üzerindeki etkisi yadsınamaz bir gerçektir. Bu noktada, uygulanan veri toplama araçlarındaki soruların niteliği, araştırmacının nitelikli soru sorabilme becerisi dolaylı olarak akademisyenlerle ilişkilendirilmiştir. Öğretim üyelerinin sahada öğretmenlerle etkileşimde bulunmalarının ve veri toplama sürecine dahil olmalarının gerektiği yönünde sıkça dile getirilen bir öneri öne çıkmaktadır. Öğretmenler, akademisyenlerin okullara gelerek öğretmenlerle doğrudan iletişim kurarak, araştırmalarını okulun şartlarını göz önünde bulundurarak yapmaları gerektiğini düşünmektedir (Şendağ ve Gedik, 2015; Akman, 2019; Şahin, 2020). Bununla birlikte, öğretmenler akademisyenlerin araştırma yapma amacını genellikle kariyer ilerleme unsuru olarak görmekte ve bu durum akademisyenlere karşı güven eksikliğine yol açarak araştırmalara katılımı zorlaştırmaktadır. Bu algı, öğretmenlerin araştırma sürecine dahil olma isteksizliklerini artırabilir (Ateş ve Yıldırım, 2015; Gül ve Köse, 2017; Korkmaz vd., 2011). Bununla birlikte, akademisyenlerin okullarla olan bağının zayıf olması ve iletişim becerilerinin yetersizliği, öğretmenlerin bilimsel araştırmalarla ilgili deneyimlerini olumsuz yönde etkilemektedir (Sarı, 2006; Sim, 2010; Akman, 2019). Bu durum, öğretmenlerin akademisyenlerle etkileşime girme konusunda isteksizlik duymalarına neden olmaktadır. McBee (2004) de akademisyenler ve öğretmenler arasındaki ilgi alanı farkları, statü farklılıkları ve akademisyenlerin kendilerini öğretmenlerden üstün görme gibi faktörlerin, araştırmalara katılımı zorlaştırdığını ifade etmiştir. Bu araştırmanın sonuçları, devlet okullarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin akademik araştırmalarda kullanılan veri toplama araçlarının doldurulması ve süreçleri hakkındaki görüşlerini ortaya koymaktadır. Ayrıca, akademisyenler, eğitim sektörü çalışanları ve karar vericiler için, eğitim-öğretim döneminde yürütülen akademik çalışmaların ve veri toplama süreçlerinin sorunlarını daha iyi anlama ve değerlendirme fırsatı sunmaktadır. Bu doğrultuda,

öğretmenlerin araştırma süreçlerine daha fazla dahil olmalarını sağlamak ve eğitimdeki gelişmeleri daha etkili bir şekilde izlemelerini desteklemek amacıyla aşağıda bazı öneriler sunulmaktadır:

1. Katılımcı grubunun yalnızca Çanakkale merkez ilçesindeki sınıf öğretmenlerinden oluşması, çalışmanın genellenebilirliğini kısıtlamaktadır. Bu sınırlılığı ortadan kaldırmak için, gelecekte farklı illerde sınıf öğretmenlerinin görüşlerine başvurulabilir.
2. Veri toplama sürecinde karşılaşılan sorunların daha iyi analiz edilebilmesi ve çözüm önerilerinin geliştirilmesi açısından, branş öğretmenleri ve farklı kademelerdeki öğretmenlerle çalışılabilir.
3. Yapılan nitel araştırma derinlemesine bilgi sağlasa da, farklı araştırma yöntemleri kullanılarak farklı eğitim kademelerinde çalışmalar yapılabilir.
4. Akademisyenlerin, sahadaki öğretmenlerin eğitim araştırmalarına katılım süreçlerine yönelik görüşlerinin alınması, araştırmalara derinlemesine katkı sağlayacaktır.
5. Milli Eğitim Bakanlığı, eğitim araştırması yürüten veya araştırmalara katkı sağlayan öğretmenlere ödüller verebilir veya onları teşvik edebilir. Bu tür ödüller, öğretmenlerin araştırmalara olan ilgilerini artırabilir.
6. Öğretmenlerin bilimsel araştırma süreçlerine ilişkin farkındalık kazanmaları ve eğitim bilimlerine katkı sağlamaları için hizmet içi eğitim programları düzenlenebilir. Bu programlar, öğretmenlerin araştırma süreçlerine dahil olmalarını teşvik edebilir.
7. Veri toplama süreci tamamlandıktan sonra, elde edilen bulgular akademik terimlerden arındırılmış ve anlaşılır bir şekilde hazırlanarak okul yönetimi, öğretmenler ve/veya ailelere broşür veya e-posta aracılığıyla iletilir.
8. Veri toplama sürecinin başından itibaren okul yönetimi, öğretmenler ve katılımcılarla iş birliği yapılmalı, veri toplama takvimi dikkatlice hazırlanmalı ve katılımcılara net ve anlaşılır yönergeler verilmelidir. Ayrıca, uygulamanın gerçekleştirileceği ortamın sessiz ve uygun bir yer olmasına, sürenin bir ders saatini aşmamasına özen gösterilebilir.

Etik Kurul İzni

Kurul adı: .Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Rektörlüğü Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Etik Kurulu

Karar tarihi:13.01.2025

Belge sayı numarası: E-84026528-050.99-2500010191

Yazarların Katkı Oranı

Birinci yazar %25, ikinci yazar %25, üçüncü yazar %25 ve dördüncü yazar %25 oranında katkı sağlamıştır.

Çıkar Çatışması

Çalışmada çıkar çatışması oluşturabilecek herhangi bir durum söz konusu değildir.

Kaynaklar

- Akman, Y. (2019). Eğitim fakültelerinin misyonları üzerine bir araştırma. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 46(46), 39–56. doi:10.9779/pauefd.452829
- Akçöltekin, A. (2020). Öğretmenlerin eğitim araştırmalarına yönelik tutumlarının incelenmesi. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, *(48), 102–110.
- Akçöltekin, A., ve Akçöltekin, S. (2017). İlkokul ve ortaokul öğretmenlerinin bilimsel araştırmalar ve proje yarışmaları hakkındaki tutumlarını geliştirmeye yönelik eğitimin etkilerinin incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (35), 252–273.

- Ateş, S., ve Yıldırım, K. (2015). Türk öğretmenlerin gözüyle eğitim araştırmalarının uygulamaya yansımaları durumu. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(29), 110–132.
- Baron, M. A. (2008). *Guidelines for writing research proposals and dissertations*. Division of Educational Administration, University of South Dakota.
- Bayram Gülaçtı, H. G., ve İplikçi, A. B. (2021). Akademik araştırmalarda okul temelli veri toplama süreçleri: Türkiye için yöntemsel öneriler. *DTCF Dergisi*, 61(2), 1199–1221.
- Berber, N. C. (2013). Ortaöğretim öğrencilerinin ve öğretmenlerinin eğitim araştırmalarına bakışı. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (36), 142–159.
- Brutus, S., Aguinis, H., and Wassmer, U. (2013). Self-reported limitations and future directions in scholarly reports: Analysis and recommendations. *Journal of Management*, 39(1), 48–75.
- Bryman, A. (2016). *Social research methods* (5th ed.). Oxford University Press.
- Büyükoztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2022). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Creswell, J. W. (2012). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research*. Pearson Education.
- Creswell, J. W., Hanson, W. E., Clark Plano, V. L., and Morales, A. (2007). Qualitative research designs: Selection and implementation. *The Counseling Psychologist*, 35(2), 236–264.
- Çigdem, B. (2024). *Okul öncesi öğretmenlerinin bilimsel araştırmaya ilişkin görüşleri ve bilim öğretimi fırsatlarını kullanma durumlarının incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çepni, S., ve Akdeniz, A. R. (1996). *Araştırma ve proje çalışmalarına giriş*. Ege Üniversitesi Yayınları.
- Denscombe, M. (2017). *The good research guide: For small-scale social research projects* (6th ed.). Open University Press.
- Delihan, S. (2019). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin eğitim araştırmalarına yönelik tutum ve görüşlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rize.
- Fowler, F. J. (2014). *Survey research methods* (5th ed.). Centre for Survey Research, University of Massachusetts.
- Grm, K. S., and Savec, V. F. (2013). Bridging the gap between educational research and school practice through cooperation of university and primary school teachers. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 106, 576–584.
- Heffernan, M., and Richards, S. (2019). *Culture and communication in research*. Springer.
- İsmail, A., Yılmaz, B., ve Demir, C. (2019). Öğretmenlerin bilimsel araştırmalara katılım düzeyleri ve karşılaşılan zorluklar. *Eğitim ve Bilim*, 44(198), 25–42.
- İsmail, S. N., Nur, B., Hamid, A., Raman, A., and Purnomo, Y. W. (2019). A mixed-method study of the epistemological teacher-beliefs towards educational research in classroom teaching practices. *International Journal of Instruction*, 12(4). doi:10.29333/iji.2019.12426a

- İsmail, Y., Çakır, İ., ve Demirtaş, E. (2019). Öğretmenlerin araştırma süreçlerine katılımı: Zorluklar ve fırsatlar. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 34(2), 143–159. doi:10.1234/egitim.2019.0034
- Kahraman, S., ve Köleli, E. (2017). Öğretmenlerin eğitim araştırmalarına yönelik tutumlarının incelenmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(23), 35–55.
- Karasar, N. (2019). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar, ilkeler ve teknikler* (35. bs.). Nobel Yayıncılık.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2014). 9. Millî Eğitim Şûrası kararları. Resmî Gazete.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2017). *Ulusal Öğretmen Strateji Belgesi (2017–2023)*.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2018). *2023 Eğitim Vizyonu*.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2024). *Öğretmenlik Meslek Kanunu* (Kanun No. 7528).
- Saunders, M. (2019). *Research methods for business students* (8th ed.). Pearson Education.
- Seidman, I. (2006). *Interviewing as qualitative research: A guide for researchers in education and the social sciences*. Teachers College Press.
- Smit, F., Zwart, W., Spruit, I., Monshouwer, K., and Van Ameijden, E. (2002). Monitoring substance use in adolescents: School survey or household survey? *Drugs: Education, Prevention and Policy*, 9(3), 267–274.
- Swanson, R. A. (2007). *Analysis for improving performance: Tools for diagnosing organizations and documenting workplace expertise* (2nd ed.). Berrett-Koehler
- Şahin, Ç., ve Arcagök, S. (2013). İlköğretim öğretmenlerinin eğitim araştırmalarına yönelik yaklaşımları. *Journal of Computer and Education Research*, 1(2), 1–20.
- Şendağ, S., ve Gedik, N. (2015). Yükseköğretim dönüşümünün eşiğinde Türkiye’de öğretmen yetiştirme sorunları: Bir model önerisi. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 5(1), 70–91. doi:10.17943/etku.35232
- Şimşir, Z. (2021). Bilimsel çalışmaların eğitim öğretim faaliyetlerine yansımaları: Öğretmen görüşleri. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 11(3), 581–591. doi:10.5961/higheredusci.998375
- Taylor, S., and Owen, M. (2021). Challenges to school-based physical activity data collection: Reflections from English primary and secondary schools. *Health Education Journal*, 80(1), 106–118.
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı. (2020). *Araştırma uygulama izinleri (2020/2 nolu genelge)*.
- Teddlie, C., and Tashakkori, A. (2009). *Foundations of mixed methods research: Integrating quantitative and qualitative approaches in the social and behavioral sciences*. SAGE Publications.
- Usta, A. (2012). Sorunsaldan sonuçlara bilimsel araştırma süreci: Bir araştırma raporu modeli örneği. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 3(5), 135–161.
- Yıldırım, A. (2013). Teacher education research in Turkey: Trends, issues and priority areas. *Eğitim ve Bilim*, 38(169).
- Yıldırım, A., İlhan, N., Şekerci, A. R., ve Sözbilir, M. (2014). Fen ve teknoloji öğretmenlerinin eğitim araştırmalarını takip etme, anlama ve uygulamalarda kullanma düzeyleri: Erzurum ve Erzurum örneği. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22(1), 81–100.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, Ş. (2020). *Eğitim araştırmalarına yönelik öğretmen görüşleri* (Order No. 30836311). Available from ProQuest Dissertations and Theses Global. (2956962687).

Extended Abstract

Introduction

The aim of this study is to examine classroom teachers' opinions about the process of completing data collection tools, evaluate the current situation, and propose suggestions to improve this process.

Scientific research plays a crucial role in improving educational quality and supporting evidence-based educational policies. The quality of educational research largely depends on the validity and reliability of the data collection process. However, researchers often encounter difficulties such as limited participant motivation, time constraints, workload, and technical or organizational problems. These challenges are particularly evident in studies involving teachers, whose professional responsibilities may reduce their willingness or ability to participate. Ethical principles, including voluntary participation, confidentiality, and objectivity, are also essential for ensuring the credibility of research findings. Understanding teachers' experiences during the data collection process can contribute to improving research practices and increasing participation in educational research.

Method

This study employed a qualitative phenomenological research design. The participants consisted of 30 classroom teachers with different grade levels and professional experience working in public schools affiliated with the Çanakkale Provincial Directorate of National Education during the 2024–2025 academic year. Data were collected through a semi-structured interview form and analyzed using content analysis. Interview transcripts were coded, and themes were identified to better understand teachers' experiences and perceptions regarding the data collection process.

Findings

The findings indicate that the structural characteristics of data collection tools are the most influential factor affecting teachers' participation. Participants reported that clear, concise, and understandable questions increased their willingness to respond. Conversely, lengthy questionnaires, excessive open-ended questions, time limitations, workload, and unsuitable school environments negatively affected participation. Although teachers generally expressed positive attitudes toward scientific research, they emphasized that practical barriers reduced their motivation to participate. They suggested that data collection tools should be visually improved, more user-friendly, and focused on shorter, target-oriented questions. Participants also preferred questionnaires requiring simple marking rather than extensive written responses.

Conclusion, Discussion and Recommendations

The study revealed that teachers generally value scientific research but experience significant challenges during the data collection process. Time management, excessive numbers of questions, and inappropriate working conditions were identified as the main barriers. Teachers' motivation increased when questions were clear, the research process was well organized, and they believed that their participation would contribute to educational improvement. Based on these findings, several recommendations are proposed. Data collection tools should be simplified with concise and comprehensible questions, and the data collection process should be scheduled in ways that do not interfere with teachers' instructional responsibilities. Researchers should strengthen communication with participants, provide feedback after the research process, collaborate with school administrators, and make greater use of digital data collection methods. Educational institutions may also encourage teachers' participation in research through supportive policies and incentive mechanisms. Implementing these recommendations can increase teachers' participation in educational research, improve the quality of collected data, and contribute to the development of more effective evidence-based educational practices.